

Helyi civil
ökoszisztémák:
hogyan építsünk
együttműködőbb,
összetartóbb és
szolidárisabb
városnegyedeket?

Magasi Dalma, Polyák Levente

Tartalom

Bevezető	4
Térképezés	6
Helyi szereplők feltérképezése	6
Helyi igények feltérképezése	8
Erőforrások térképezése	10
Fesztivál, mint térképezés	12
Szinergiák, közös célok és szolgáltatások	16
Eszközök és erőforrások megosztása	16
Közös szolgáltatások	18
Közös vízió-építés	19
Helyi platform / eseménynaptár	21
Közösségi terek	24
Közösségi hasznosítás hatása	24
Átmeneti hasznosítás	26
Mechanizmusok és platformok az ingatlanokhoz való jobb hozzáférésért	28
Közös szervezeti és gazdasági formák	32
Ernyőszervezetek és közös döntéshozatal	32
Közös pénzügyi alap létrehozása	34
Közösségi finanszírozás	35
Együttműködésre alapuló pályázatok	36
Impresszum	39

Bevezető

Az elmúlt években a magyarországi civil és közösségi kezdeményezések ismételten bizonyították városformáló erejüket. Ennek ellenére a legtöbb helyi önkormányzat nem rendelkezik a szükséges tudással, eszközökkel és módszerekkel ahhoz, hogy szerves együttműködésbe vonja be a helyi civil társadalmat. Hasonlóképpen, sok városban a helyben működő civil társadalmi kezdeményezések csak nagyon korlátozottan ismerik egymást, és még kevésbé vannak kapcsolatban a magánszektor vagy az intézményi szektor helyi szereplőivel.

A civil társadalmi szervezetek, a helyi vállalkozások, szolgáltatók, intézmények és az önkormányzat közötti kommunikációs és együttműködési szakadék korlátozott hálózatépítési lehetőségeket és hiányos helyi ökoszisztémákat eredményez. Ezekben a hiányos ökoszisztémákban, ahol a helyi szervezetek tevékenységei nem eléggé átláthatóak egymás számára, és ahol ezek a szervezetek egymással versengenek a finanszírozásért, terekért és egyéb erőforrásokért, meglehetősen korlátozott a lehetőség a tudáscserére, az együttműködés megszervezésére és az erőforrások, szükségletek és döntések megosztására.

Ösztönzők és támogató mechanizmusok híján a helyi szereplőknek nincsenek módszereik arra, hogy közös célok érdekében együttműködjenek: például a jobb közterületek, az összehangolt egészségügyi vagy klíma-adaptációs válaszok, az erősebb helyi kereskedelem, a hozzáférhetőbb közszolgáltatások vagy a rugalmasabb kulturális tevékenységek érdekében. A közömbösség, a bizalmatlanság és a versengés logikáját sokféleképpen lehet ellensúlyozni a kapcsolat, a komplementaritás és az együttműködés logikájával. Az egyes szervezetek és kezdeményezések erőforrásainak és szükségleteinek jobb megértése segítségével erősebb és ellenállóbb hálózatokat építhetünk, ahol ezek a szervezetek és kezdeményezések egymásra támaszkodhatnak és együttműködhetnek egymással.

A természeti és az innovációs ökoszisztémák logikáját követve olyan civil ökoszisztémák létrehozása a cél, melyek - a természeti vagy üzleti ökoszisztémákhoz hasonlóan - nem csupán elősegítik a kölcsönhatásokat, hanem

szimbiózis-szerű kapcsolatokat is kialakítanak a különböző kezdeményezések között. Az együttműködésen alapuló kollektív intelligencia kifejlesztésével individuális kezdeményezések strukturáltabb közösséggé válhatnak. Miközben az üzleti ökoszisztémák alapvetően növekedésorientáltak, és a kiegészítő és helyettesítő kapcsolatok kombinációján alapulnak, a jól működő civil ökoszisztémák természetüknél fogva inkább együttműködők, és a növekedés helyett a rendszer rugalmasságának kiépítésére, a kölcsönös támogatás ösztönzésére törekuszenek, illetve arra, hogy mind az egyes szervezetek, mind az ökoszisztéma egésze képes legyen a jövőbeli kihívásokra való reagálásra.

Az egyes civil projektek azáltal, hogy tevékenységeik fejlesztése során egyesítik erőiket és megosztják erőforrásaikat, alacsonyabb belépési küszöbű szolgáltatásokat tudnak létrehozni vagy igénybevenni. Ha például egy városrészben a különböző kezdeményezések megosztottnak egy helyiségen, felszerelésen vagy raktárhelyiségen, online kereskedelmi platformot alakítanak ki termékeik értékesítésére, vagy közösen szervezik meg a házhozszállítást, az minden fél számára alacsonyabb pénzügyi és szervezési terhet jelent. A körforgásos gazdaság elveit követve az ugyanazon a környéken működő kezdeményezések alacsony szállítási költségek mellett használhatják egymás anyagi erőforrásait. Egy szervezet, amely felújítja az irodáját, megoszthatja a maradék anyagokat más szervezetekkel, a közösségi kertek felhasználhatják a környék éttermeiben vagy üzleteiben keletkező szerves hulladékot, hogy komposztálással hozzanak létre a környék lakosaival megosztható talajt.

Az ilyen kapcsolatok akkor lehetségesek, ha a helyi szereplők ismerik egymás tevékenységét, igényeit és erőforrásait. Ez a kiadvány ilyen kapcsolatok és együttműködések létrehozásában kívánja segíteni helyi önkormányzatok, civil kezdeményezések, területi szervezetek és filantróp intézmények munkáját. Építve a Kortárs Építészeti Központ és az Eutropian tapasztalataira és módszereire, a következő oldalak nem csak jó gyakorlatok gyűjteményeként olvashatóak, de módszertani kézikönyvként is fogódzkodót nyújtanak a helyi ökoszisztéma-építéshez.

Térképezés

Helyi szereplők feltérképezése

A helyi ökoszisztéma-építés első lépése a helyi civil szereplők feltérképezése. A városban vagy egy adott területen működő közösségek, civil kezdeményezések vagy kapcsolódó szervezetek jegyzékének elkészítése segíthet megérteni az adott terület fő szükségleteit és kihívásait. A feltérképezés egyben eszköz a különböző szervezetek vagy kezdeményezések közötti lehetséges együttműködés megértéséhez is: egymás jobb ismeretében ezek a szervezetek jobban meg tudják osztani erőforrásaikat és tudásukat, illetve hatékonyabban egyesíthetik erőiket egy közös cél érdekében. A hasonlóan gondolkodó vagy egymást kiegészítő szervezetek csoportosítása egy épületben, egy helyszínen vagy egy támogatási programban segíthet a köztük lévő szinergiák kialakításában.

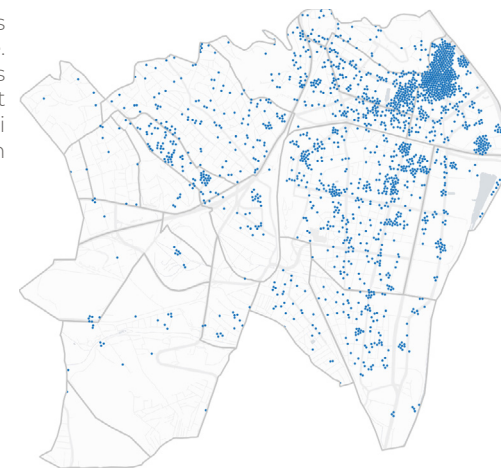
Példa:

A Kortárs Építészeti Központ kulturális térképezési folyamata a CUP4Creativity UIA-projektben valósult meg, 2020-22 között. A kutatás eredeti célja Újbuda kulturális és technológiai színterének helyi szereplőinek feltérképezése volt, de a kerület kulturális szereplőiről gyűjtött információk a köztük lévő és lehetséges kapcsolatokkal kapcsolatban is fontos hipotézisek megfogalmazását tették lehetővé. A kulturális feltérképezési folyamat több különböző szakaszból állt. A kezdeti írásos kutatást a kiválasztott helyi szereplőknek küldött felmérés követte, majd a mélyreható adatgyűjtés következett interjúk, valamint fókuszcsoportos megbeszélések és műhelytalálkozók formájában. Az alapkutatás elsődleges célja az volt, hogy átfogóan feltérképezze a kulturális ágazathoz tartozó összes szereplőt és létrehozzon egy olyan adatbázist, amely tartalmazza a róluk szóló legfontosabb információkat. Első lépésként a kutatók létrehoztak egy tipológiát, tovább osztva a kulturális ágazatot kisebb egységekre az alapján, hogy az adott szervezetek vagy vállalatok milyen területeken tevékenykednek. Másodsor, online és offline adatbázisok, cégjegyzékek, adónyilvántartások stb. segítségével mintegy 20000, a kerületben bejegyzett vagy működő szervezetet és vállalatot soroltak fel.

A kategorizálás eredményeként a végleges adatbázis mintegy 1900 kulturális szervezetet és vállalatot tartalmazott. Az adatbázis létrehozása után felmérést küldtek ki minden szervezetnek, hogy mélyebb adatokat gyűjtsenek tevékenységükről és a kulturális élet más helyi szereplőivel való együttműködési hajlandóságukról. A desk research és a felmérés során gyűjtött kvantitatív információk gazdagítása érdekében egyéni interjúkat és egy sor fókuszcsoportos beszélgetést és workshopot szerveztek a kerület kiválasztott szereplőivel, amelyek lehetővé tették a szereplők működési környezetének árnyaltabb megértését. Ezek az interjúk azt is lehetővé tették a kutatás számára, hogy a feltérképezett szereplőket ne csak egyedi egységekként, hanem egy tágabb ökoszisztéma elemeiként is felfogják.

Térképezés

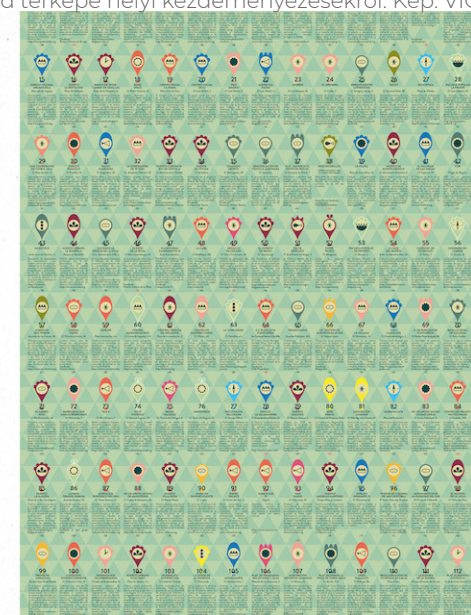
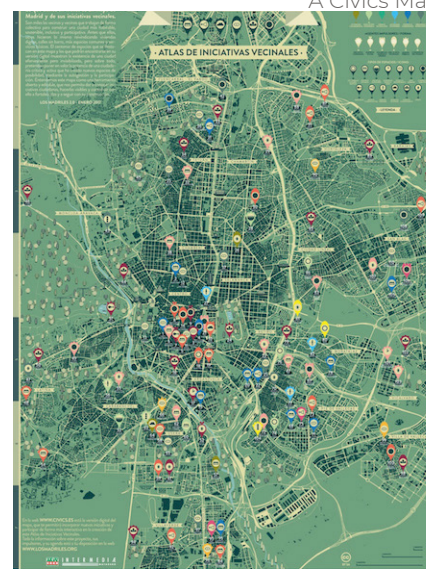
Újbuda kulturális- és kreatívpari térképe.
Kép forrása: Kortárs
Építészeti Központ
Vizualizáció: Korompai
István

Példa:

A VIC (Vivero de Iniciativas Ciudadanas) által kezdeményezett [CIVICS platform](#) feltérképezi és összefogja a város különböző városrészeit alakító civil kezdeményezéseket. A térkép célja különböző aktivista, oktatási, kulturális és urbanisztikai szervezetek elemzése, jellegzetességeik megajzolása. A CIVICS térkép sajátosságai, hogy különleges grafikai nyelvvel bemutatja a különböző szervezeti tipológiákat, a használt terek jellegzetességeit és az általuk képviselt témákat, ezzel felfedve a lehetséges tematikai, kommunikációs és logisztikai kapcsolódási pontokat és segítve a szinergiák és új hálózatok létrehozását a különböző kezdeményezések között.

A Civics Madrid térképe helyi kezdeményezésekről. Kép: VIC

Helyi igények feltérképezése

A szolgáltatások és civil szereplők jegyzéke mellett a helyi lakosok és a vizsgált területet rendszeresen használók körében végzett kutatás alkalmas arra, hogy bemutassa a lakók jelenlegi viszonyát a környezetükkel, és azt, hogy milyen változásokra tartanak igényt. A különböző térképezési technikák az adatgyűjtés mellett kommunikációs csatornát nyitnak az önkormányzat és a lakók között. A kutatás leggyakrabban használt eszközei az interjúkészítés és a kérdőívezés. A mélyinterjúk során az adott városrész szempontjából releváns lakókat, dolgozókat vagy döntéshozókat érdemes felkeresni, azokat a szereplőket, akik segítségével részletes képet alakíthatunk ki az adott területről. Kérdőívezéssel több embert elérhetünk és egy általános képet alakíthatunk ki a városrészeiről, ezek azonban feleletválasztós vagy rövid válaszos kérdések esetén nem adnak részletes képet. A kutatás nem feltétlen reprezentatív, hiszen az adott városrész/kerület lakói közül a kitöltőknek a demográfiai adatok szerint arányosan kell képviselniük az ott élőket.

A helyi lakosok véleményének megismerésére a workshop is megfelelő formátum lehet, amely segítségével nem csak a saját tapasztalataikat osztják meg, hanem jobban megismerik egymás véleményét és a közös tervezéssel elkötelezettebbé válnak a helyi ügyek iránt. Ugyanakkor a résztvevők egy szűk, feltehetően a közös ügyek iránt elkötelezett része a közösségnek, nem pedig azok, akiket aktivizálni kellene a közösség életében.

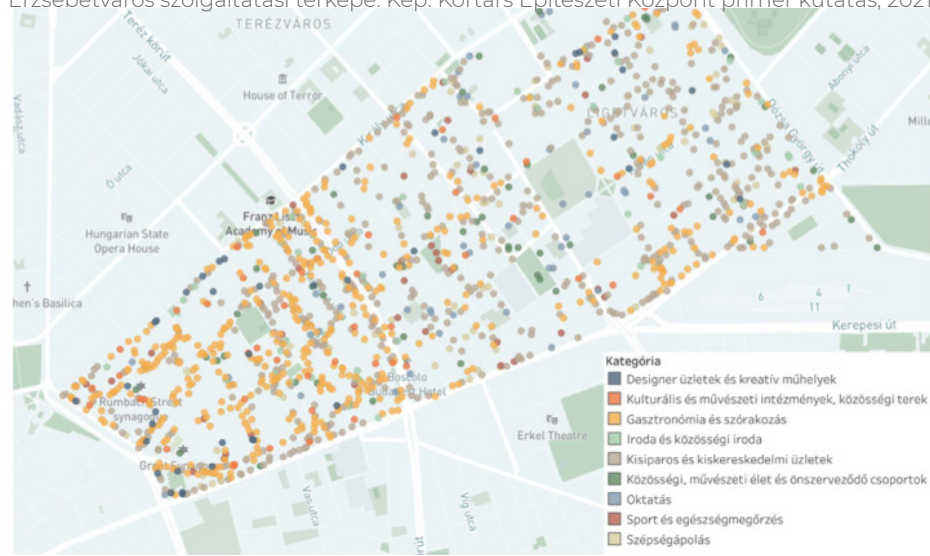
Példa:

A Nyitva x Erzsébetváros - Kiadó üzletek fesztiválja megalapozására a Kortárs Építészeti Központ kutató csapata 2021-ben primer kutatást végzett az Erzsébetvárosban lakók, dolgozók, és a kerületet gyakran használók körében, mely az igények felmérésére összpontosított. A KÉK kutatói a kutatás eredményei alapján területszerkezeti és aktív szolgáltatástérkép alkottak az induló vállalkozások támogatása és ideális helyszín biztosítása érdekében. Az elkészített kilenc mélyinterjú a kerület releváns szereplőivel támpontot nyújtottak a kérdőív elkészítéséhez, és az interjúk illetve a kérdőív eredményeit is beépítették a pályázati kiírásba, a mentorálásba, a zsűrizés szempontjai közé, illetve a javaslatlételbe. A KÉK munkatársai a kérdőívben jelentkezők számára, fókuszcsoportos kritikai térképezés workshopot szerveztek, amelyen a résztvevők egy közös térkép készítése közben irányított kérdések mentén, kötetlen formában beszélgettek a kerület problémáiról, a hiányzó szolgáltatásokról, valamint javaslatokat tettek a problémák megoldására.

Közösségi tervezés. Fotó: Kortárs Építészeti Központ

Erzsébetvárosi szolgáltatási térkép. Kép: Kortárs Építészeti Központ primer kutatás, 2021.

Erőforrások térképezése

A helyi ökoszisztémát a szereplők mellett azok az erőforrások is meghatározzák, amelyeket e szereplők meg tudnak osztani egymással. Egy adott területen rendelkezésre álló helyek, eszközök, anyagok, tudás, készségek, stb. leltárának elkészítése segíthet annak megértésében, hogy hogyan lehet a keresletet és a kínálatot összhangba hozni ezen erőforrások tekintetében. Az egyik legfontosabb erőforrás a tér: nem csak a kereskedelmi vagy szolgáltató vállalkozásoknak, de a különböző civil és kulturális szervezeteknek vagy szociális szolgáltatóknak is szükségük van terre, ahol dolgozhatnak, eseményeket szervezhetnek, találkozhatnak közönségükkel vagy célcsoportjuk tagjaival. A közösségi terek képesek arra, hogy célzott együttműködést hozzanak létre, új kapcsolatok és együttműködések inkubátorai lehetnek.

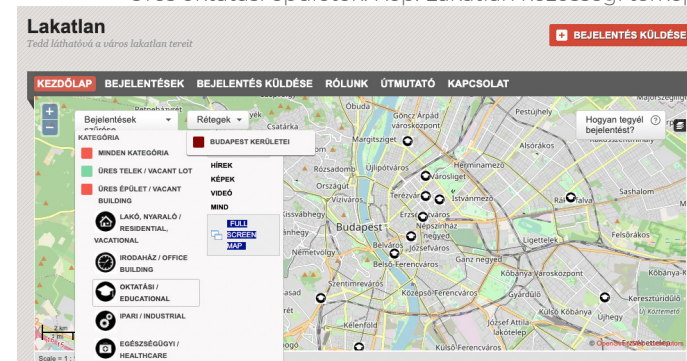
A kormányzati vagy önkormányzati szervek azonban csak a szükséges adatok egy részével rendelkeznek ahhoz, hogy megfelelő, az üresedés problémájával foglalkozó politikákat indíthassanak: a szokásos önkormányzati ügymenet gyakran nem képes elegendő információt szolgáltatni, amely az üresedés problémájának szisztematikus kezelését célzó politikák alapjául szolgálhatna. A hivatalos adatbázisokon, adatgyűjtéseken vagy helyszíni látogatásokon alapuló leltárak gyakran korlátozottak terjedelmük, pontosságuk és aktualitásuk tekintetében, és semmiképpen sem valósíthatók meg az üzleti és civil közösségekkel való együttműködés nélkül. A közösségi térképezési kezdeményezések különösen fontosak ebben az összefüggésben: személyes megfigyelésekkel és emlékekkel kiegészíthetők, módosíthatják vagy néha felülírhatják a hivatalos adatbázisokat, kézzelfoghatóbb, összetettebb képet adva az üres területek problémájáról és azok helyi közösségekre gyakorolt hatásáról.

Példa:

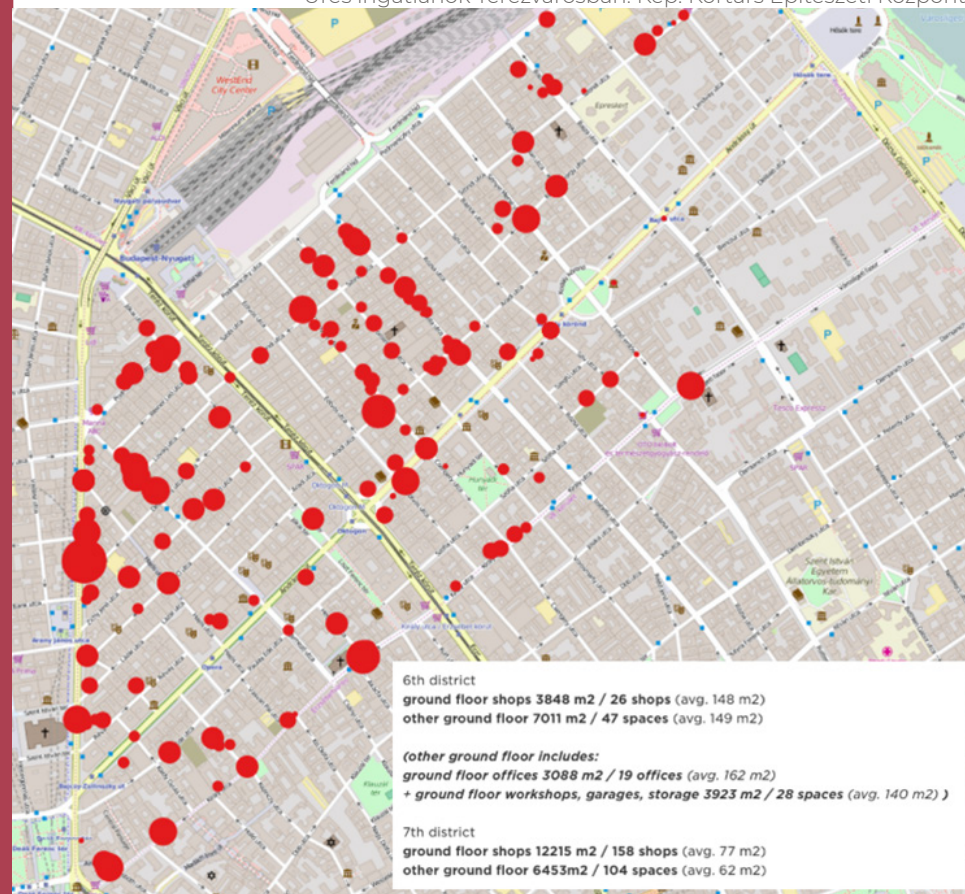
A KÉK 2012-ben indította el [közösségi térképét](#), amelyre bárki feltöltheti az általa ismert vagy észrevett üres budapesti ingatlanok adatait. A térkép célja egy minden eddiginél szélesebb körű leltár elkészítése volt, egyszersmind a lehetőség megteremtése, hogy akit érdekel az üres épületek, telkek sorsa, aktívan hozzá tudjon járulni megmentésükhöz. Hamar bebizonyosodott, hogy a crowdsourcing

módszere nem alkalmas komprehenzív adatbázis létrehozására, ugyanakkor az is világgá vált, hogy a térkép interaktív jellege alkalmas arra, hogy sokakat elkötelezzon a téma mellett. A térkép üzemeltetése során az is bizonyítást nyert, hogy egy online közösség sem építhető fel offline események nélkül: a térképezés folyamatát támogató, a KÉK több kollektív térképező eseményt (Urban Spotting) szervezett.

Üres oktatási épületek. Kép: Lakatlan közösségi térkép

Üres ingatlanok Terézvárosban. Kép: Kortárs Építészeti Központ

Példa:

Egy másik fontos erőforrást képeznek a különböző anyagok, eszközök, tárgyak, amelyekre tulajdonosuknak nincs szüksége vagy szívesen cseréli el őket. Az elmúlt években számos új platform jött létre Európában, amelyek a különböző eszközök, megmaradt anyagok megosztását szolgálják. A barcelonai **GRRRZ** (Gestión para la Reutilización y Redistribución de Recursos) platform elsősorban építész-kollektívák számára segít fel nem használt építőanyagokat találni. A brüsszeli **PlatformUz** egy körkörös gazdaság szolgáltatást nyújt különböző anyagok és helyi megosztására.

A Gestión para la Reutilización y Redistribución de Recursos platform. Kép: GRRR

Fesztivál, mint térképezés

A helyi szereplők, igények és erőforrások feltérképezése teljességében nem végezhető el klasszikus kutatási módszerekkel. A különböző kezdeményezésekről, szükségletekről és ingatlanokról szóló információ jelentős része csak informálisabb helyzetekben, "akcióban," a szereplőket és tudásokat mozgósító különböző események során kerül felszínre vagy válik elérhetővé. Az elmúlt időszakban Európában és Budapesten is számos olyan fesztivál született, amelyek segítenek összehozni egy-egy környék szereplőit, azzal a céllal, hogy dialógust nyissanak a környék jövőjéről és lehetőségeiről. A fesztivál-helyzet arra is alkalmas, hogy előben próbálja ki új funkciókat, tevékenységeket vagy hasznosításokat egy adott ingatlanban vagy utcán.

Példa:

A **Nyitva! Kiadó üzletek fesztiválja** négy alkalommal került megrendezésre, 2021-ben és 2023-ban kizárólag erzsébetvárosi önkormányzati tulajdonú ingatlanokban. A program ideiglenes használatot biztosított a nyertes pályázóknak, a fesztivál formátum pedig összefogta a különböző helyiségek eltérő programkínálatát, és bizonyos fókig tematizálta azt, ünnepként kezelte, hogy akár csak ideiglenesen is, de a város visszakap ingatlanokat, amik nem csak üzleti céllal tudnak működni, hanem közösségi funkciót is ellátnak. A helyszínek kapcsolódási pontot jelentettek az induló projektek és a helyi lakók között, akik többször betértek az alakuló üzletekbe, és örömmel fogadták, hogy új szolgáltatás nyílik a közelükben.

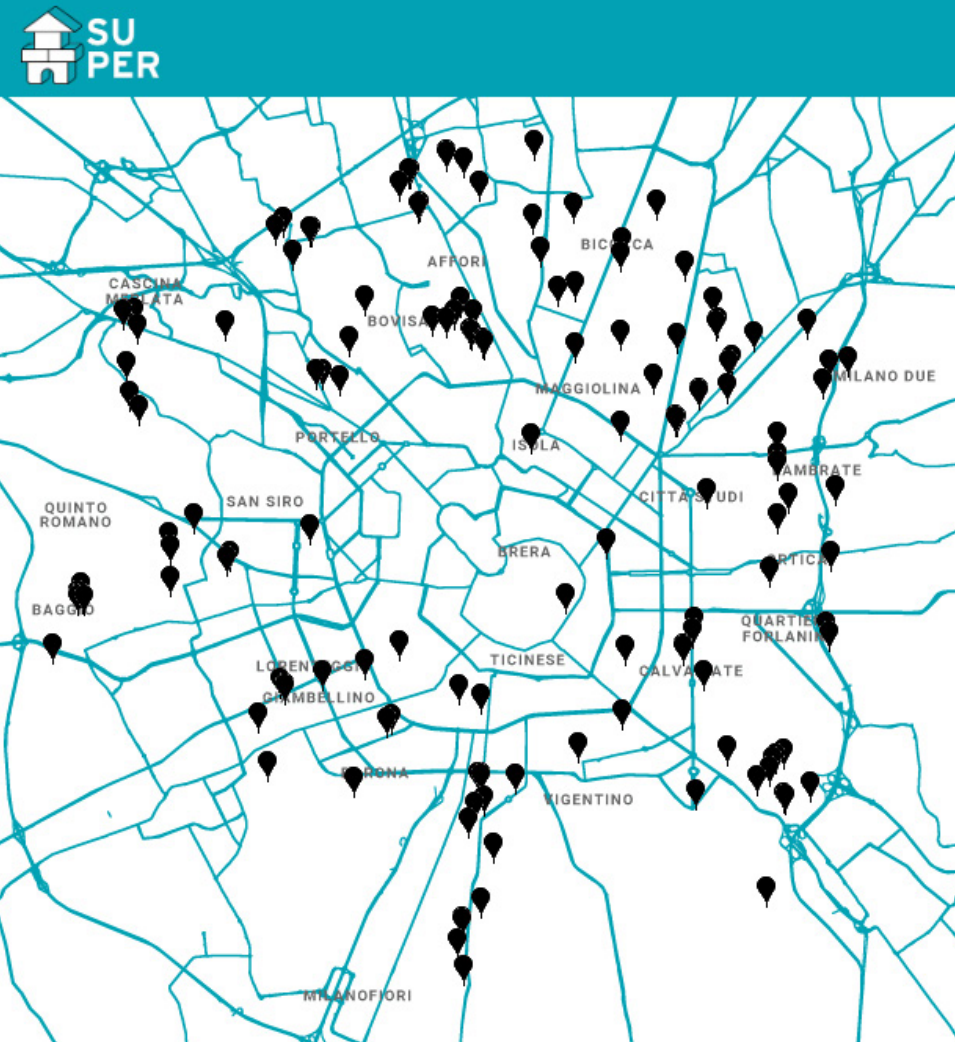

Esemény a Nyitva Fesztiválon 2021-ben. Kép: Polyák Levente

Példa:

A Super Festival delle Periferie egy milánói fesztivál, amely az észak-olasz metropolisz külvárosainak legfontosabb kulturális és szociális szereplőit térképezi fel. A "lassú fesztiválként" meghatározott Super 23 túrát szervezett Milánó peremkerületeiben, több, mint 160 csoport, egyesület, vállalkozás és szövetkezet részvételével, feltárva a legfontosabb helyi problémákat, a lakhatás és a munka kérdéseitől kezdve a szórakozáson és a szocializáción keresztül a gazdasági folyamatok és értékteremtés témájáig. A fesztiválon létrejött találkozások célja a helyi energiákra és erőforrásokra épülő új kezdeményezések, stratégiák létrehozása volt.

Civil kezdeményezések a milánói periférián. Kép: Super Festival

Nyitva! fesztivál pillanatkép Fotó: Szujó Anna

Szinergiák, közös célok és szolgáltatások

Eszközök és erőforrások megosztása

Minden kulturális színhelynek szüksége van bizonyos eszközökre: a bútoroktól (székek, asztalok, tárolók) kezdve a technikai berendezésekig (projektor, mikrofon, hangszórók). A legtöbb kulturális helyen ezen eszközök többsége az idő túlnyomó részében kihasználatlanul áll. Egy kulturálisan gazdag környéken lehetséges olyan együttműködési hálózatokat létrehozni, ahol nem kell minden szervezetnek birtokolnia a legújabb, drága berendezéseket, illetve raktáron tartani nagy mennyiségű, de ritkán használt székot, hanem ezeket több szervezet között meg tudja osztani egymással.

Példa:

Újbuda számos civil szervezete között is léteznek informális eszköz-megosztási gyakorlatok. A Kortárs Építészeti Központ [7](#) és a Város és Folyó Egyesület [7](#) közötti hosszú múltra visszamutató együttműködés egyrészt közös programok létrehozásában jelenik meg, másrészt az erőforrásaik megosztásában. A két szervezet rendszeresen használja egymás bútorait, asztalait és székeit a megszokott kapacitást meghaladó rendezvényeiken vagy ha egyszerre több helyszínen kell párhuzamosan jelen lenniük.

KÉK és VALYO közös rendezvény a pesti rakparton Kép: VALYO

Szinergiák, közös célok és szolgáltatások

Példa:

A KözPont Kft. az Újbudai Önkormányzat kulturális programozásért felelős cége. A KözPont 2015-ben jött létre, miután a nemzeti jogszabályok változása miatt az önkormányzati kulturális intézmények társasági formába kényszerültek. A KözPont ma már az újbudai kulturális helyszínek sokféleségét felügyeli, köztük négy közösségi házat, egy helytörténeti archívumot, egy könyvtárat és különböző kulturális központokat. A KözPont egyik kiemelt prioritása a terület különböző kulturális intézményei és helyszínei közötti értelmes együttműködés. Ezt az együttműködést a KözPont munkatársai valósítják meg, akik jól ismerik az egyes helyeket. Az infrastrukturális szinten a vállalat két műszaki vezetője reagál a különböző kulturális helyszíneken felmerülő összes technikai kérdésre. Amellett, hogy a KözPont megosztja az emberi erőforrásokat a helyszínek között mozgó technikusok és gondnokok révén, a helyszínek egy közös eszközparkhoz is hozzáférnek: az mechanizmus lényege, hogy ha valamelyik helyszínen hiányzik néhány eszköz vagy eszköz, akkor nem kell bérelni, hanem kölcsönkérhetik egy másik intézménytől.

Esemény a B32 újbudai kulturális központ előtt. Fotó: Polyák Levente

Közös szolgáltatások

Az ökoszisztéma-építés egyik fontos eleme a különböző vállalkozások, civil szervezetek, kulturális szereplők összekapcsolása és közös szolgáltatások létrehozása. Számos kiskereskedelmi és kulturális szereplő szenved a nagy monopóliumokkal vívott versenyben, amelyek mind az online kereskedelemben, mind a házhozszállításban komoly versenyelőnyre tettek szert az elmúlt évtizedben. Ezt ellensúlyozandó, egy önkormányzati vagy civil szereplő számos ponton tud segíteni a különböző igények és erőforrások összekapcsolásában, például a kiskereskedelmi vállalkozások esetében közös online kereskedelmi platform és brand létrehozásában, közös raktározás és házhozszállítás megszervezésében.

Példa:

A párizsi városháza 2004-ben bízta meg a keleti városrészek rehabilitációját lebonyolító SEMAEST7 társaságot a helyi kereskedelem revitalizációjának feladatával. A városháza kutatóintézete, az Atelier Parisien de l'Urbanisme (APUR) által szolgáltatott adatok alapján világosan kirajzolódnak a kereskedelmi nehézségekkel küszködő környékek, illetve ingatlanok. A SEMAEST egyrészt segíti az üres ingatlanok kereskedelmi körforgásba való visszahozását: a várostól kapott kölcsönből megvásárolja a hosszú ideje üresen álló ingatlanokat, ezeket felújítja, és használatukra pályázatot ír ki. A nyertes pályázók helyi konzultációk során és a városi fejlesztési koncepció szerint megállapított igények szerint kerülnek kiválasztásra, és üzletük fenntarthatósága érdekében inkubációban, különböző tréningekben és fejlesztési segítségben, valamint bérleti kedvezményekben részesülnek. A SEMAEST emellett a már meglévő vállalkozások megerősítésében is érdekelt.

A 2015-ben indított COSTO7 (Connected Stores) célja a helyi kereskedelmi szövetben fontosnak ítélt vállalkozások megerősítése. A COSTO egyfelől támogatja a kereskedőket abban, hogy fejlesszék digitális készségeiket és láthatóságukat, másfelől segít nekik összefogni, hogy megosszák egymással a raktárhelyiségeiket, közös online boltot hozzanak létre, vagy közös szállítási rendszert szervezzenek. Ez a megközelítés segít az egyes szervezeteknek megosztani erőforrásaikat és hálózatokat építeni annak érdekében, hogy mind egyénileg, mind közösen rugalmasabbá és versenyképesebbé váljanak, csökkentve a különböző fejlesztések költségét és belépési küszöbét.

Le genre urbain, SEMAEST által támogatott könyvesbolt Párizsban. Fotó: Polyák Levente

Közös vízió-építés

Számos városrehabilitációs program olyan építészeti beavatkozásokra összpontosít, amelyek célja egy terület társadalmi szerkezetének átalakítása az épített környezet formálásán keresztül. Ha azonban a fizikai fenntarthatóság a meglévő épületek újrafelhasználásában rejlik, a társadalmi fenntarthatóság a már meglévő elképzelésekre, elképzelésekre és narratívákra épül. Ezért alapvető fontosságú, hogy feltárjuk a terület átalakításához kapcsolódó reményeket, erőfeszítéseket és képzeteket is.

Példa:

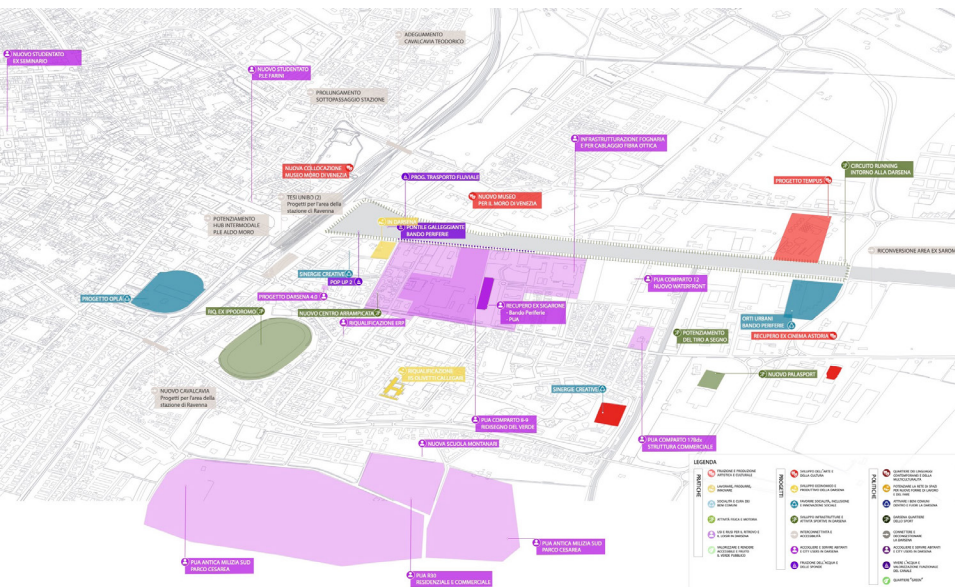
Az UIA projekt DARE célja Ravenna Darsena városrészének megújítása egy közösen létrehozott digitális környezet segítségével. A DARE folyamatában a városrehabilitáció a területen létező gyakorlatok, projektek és politikák alapos feltárásával kezdődik. Ez a feltárás segít azonosítani azokat a fő témákat, elképzeléseket és félelmeket, amelyeket a ravennaiak a Darsenára vetítettek, és amelyek a terület városi megújulásának alapjául szolgálhatnak. A KCity által kidolgozott térképezési módszertan számos kutatási réteget tartalmaz.

A feltérképezés weboldalak, újságok és más médiumok online konzultációjával, a helyi közigazgatás fejlesztési terveivel és a térségben kötött köz- és civil együttműködési megállapodásokkal kezdődik. Az elemzés interjúkkal folytatódik: a kutatók egy sor olyan emberrel beszélgetnek, akik a térségben tevékenykednek

Szinergiák, közös célok és szolgáltatások

és helyi kezdeményezéseket valósítanak meg. Az elemzés következő lépése az összes adat makrotémákba – gyakorlatok, projektek és szakpolitikák – sorolása. Ebben a kategorizálásban a gyakorlatok a területen zajló konkrét (formális és informális) térhasználatokra (események, találkozók, akciók) utalnak. A projektek a városrész újrahasznosítására és fejlesztésére vonatkozó, idővel felmerült elképzelések és projektjavaslatok (pl. cselekvési tervek, tézisek, projektjavaslatok stb.), amelyek nem feltétlenül kapcsolódnak az illetékes szervek által a városrész számára meghatározott hivatalos fejlesztési stratégiákhoz.

Végül a politikák a helyi önkormányzatok által elfogadott önkormányzati tervekben vagy stratégiai iránymutatásokban szereplő stratégiákra, ágazati szabályozásokra és fejlesztési tervekre vonatkoznak. A kutatás az utolsó lépése a területen feltérképezett különböző tevékenységek közötti hasonlóságok azonosítása. Az eredmények jobb áttekintése érdekében a kutatás során azonosított gyakorlatok, projektek és szakpolitikák egy sor térképre és diagramra kerülnek, amelyek segítenek jobban megérteni a kezdeményezések jellegét és felismerni a köztük lévő kapcsolatokat.

A ravennai gyakorlatok, projektek és szakpolitikák térképe. Kép: MultiLab

Szinergiák, közös célok és szolgáltatások

Helyi platform / eseménynaptár

Az eszközök és erőforrások hatékony megosztásához, a közös szolgáltatások felépítéséhez és üzemeltetéséhez, valamint a közös vízió-építéshez egyaránt szükség van olyan kommunikációs felületekre, amelyek összekötik a helyi szereplőket, segítve a kommunikációban illetve a döntéshozatalban. Egy környezet életében fontos szerepet játszhatnak azok a digitális platformok, amelyek az innovációt és kísérletezést támogató környezetet hoznak létre, új kapcsolatok és együttműködések létrejöttét segítik, illetve fókuszált módon adnak hírt a helyi történésekről és lehetőségekről. A kultúra és más szektorok közötti kölcsönhatás előtérbe helyezése segíti az ökoszisztéma-gondolkodást egy városban vagy városrészben és segít jobban megérteni a különböző területek és szereplők közötti meglévő és lehetséges értékcseréket, erősítve a társadalmi kohéziót és ellensúlyozva a polarizációt.

Példa:

A **Miutcánk** lakossági felhasználóknak segít különböző tárgyak, eszközök cseréjében. Reagálva az online kommunikáció felértékelődésére, segít offline személyes kapcsolatok kialakításában, barter helyzeteket teremt, lehetőséget ad eszközök kölcsön adására és vételére. Emellett közösségi események létrehozását segíti.

Hogyan működik? Pillanatkép a Miutcánk weboldalról. Kép: Miutcánk

HOGYAN MŰKÖDIK?

1. Regisztrálj a Miutcánk.hu oldalon a lakcímeddel.

2. Csatlakozás után azonnal láthatod, hogy kik élnek a környéken és felfedezheted a szomszédságban élő embereket és lehetőségeket.

3. Adj, kérj és szervezz - ismerd meg a szomszédaidat és alakíts ki jószomszédi viszonyt a körülötted lakókkal.

4. Élvezd a kialakult ismeretségek adta lehetőségeket!

Példa:

Az **Insert** platform a CUP4Creativity UIA-projekt részeként készült digitális tér, amelynek célja, hogy kapcsolatot teremtsen az újbudaiak és a helyi művészek, kreatívok, kulturális és technológiai szervezetek között, növelve a helyi szereplők közötti interakciókat, és összetartóbb kulturális ökoszisztémát alakítva ki. A platform létrejöttét a kulturális és közösségi szolgáltatások keresleti és kínálati oldalának feltárására, a potenciális felhasználói profilok azonosítására és a különböző helyi szereplők közötti meglévő és lehetséges kapcsolatok vizsgálatára épülő kutatás informálta. A platformot egy azonos nevű programsorozat támogatja, amely tematikusan kapcsolódik a kerület hosszú távú kulturális fejlesztési stratégiájához, és egy narratív keretbe szervezi az online és offline tevékenységeket.

The screenshot shows the Insert platform interface. At the top, there's a navigation bar with the 'Insert' logo and social media icons. Below it, a large banner reads 'Elindult az Insert' with the tagline 'inspiráció • fejlődés • alkotás'. Underneath, there's a section titled 'Neked ajánljuk' (Recommended for you) featuring several event cards:

- FEBR. 15 09:00**: Gyerek varrótanfolyamok (Children's sewing classes) - Image of a girl sewing.
- JÚN. 03 10:00**: Legkedvesebb szerepem, bábkészítő workshop... (My favorite role, puppet-making workshop...)
- JÚN. 03 10:00**: Milyen az Egészséges utca? // Járókelő Egyesület // Eleven... (How is a Healthy street? // Járókelő Association // Eleven...)
- JÚN. 17 14:00**: GÁRDONYI PIKNIK I VISU SLOWDESIGN WORKSHOP (Gárdonyi Picnic I VISU Slow Design Workshop)
- JÚN. 17 16:00**: Papírkollázs-készítő workshop Hanikoval // GÁRDONYI PIKNIK (Paper collage-making workshop with Hanikoval // Gárdonyi Picnic)

Insert platform képernyőfotó. Kép: Insert

Insert és KÉK közös projekt: Platánfa kiállítás és beszélgetés Fotók: KÉK

Közösségi terek

Közösségi hasznosítás hatása

A város nyilvános terei és földszinti helyiségei kulcsfontosságúak a jól működő, kohezív városnegyedek létrejöttében. A helyi üzletek például egy olyan, a szomszédságra kiterjedő jóléti háló részeit képezhetik, amely figyelemmel kíséri a rendszeres vásárlók jólétét. A helyi, személyes interakciókat lehetővé tevő terek a közélet építőkövei, és ezek táplálják azt társadalmi kohéziót is, amely az ismétlődő emberi interakciók és a közös projektekben való közös részvétel révén alakul ki. A közösségi terek pedig központi szerepet játszanak a helyi ökoszisztémákban: új együttműködések hozhatnak létre és új erőforrásokat mozgósíhatnak a helyi igények kielégítésére. Azáltal, hogy olyan emberek és csoportok közötti találkozásokat hoznak létre, akik amúgy ritkán találkoznának, a közösségi terek lehetővé teszik a társadalmi kapcsolatok és az együttélés formáinak fizikai tereken keresztül történő újjáépítését.

A közösségi terek és más új tevékenységek létrehozása egyúttal megoldást jelent az üres ingatlanok problémájára is, amelyek negatív láncreakciókat hoznak létre a városi környezetben, veszteséget termelnek, leértékelődnek és rontják a biztonságérzetet. Az üres ingatlanok hasznosítása lehetőséget ad nem csak új vállalkozók belépésére a piacra, hanem működő és alakuló civil szervezetek, informális csoportok alakulására. Az átmeneti hasznosítás, illetve a kedvezményes bérlési lehetőségek és tevékenységhez kötődő kedvezmények elérhetővé teszik a saját hely fenntartását a non-profit szféra számára is. Ezek a szervezetek tevékenységükkel tovább építik a a helyi közösség identitását, sokszor olyan szolgáltatást vagy funkciót biztosítva, ami hiánycikk az adott területen.

Példa:

Egy tíz éve üresen álló ingatlan a Nyitva! Fesztivál keretében került kiadásra a különböző területekről érkező művész csapatnak. A tagok megtartották a hely legutóbbi nevét (**Szendvicsbár**) és saját elképzeléseik mellett a környezet igényeire reflektálva hoztak létre programokat. A hely indulásakor, 2022 márciusában az aktuális háborús helyzetre reagálva menekültek számára biztosítottak programokat, és az önkéntesek bevonását koordinálták. Az ingatlan üzleti célú hasznosítása helyett kialakult egy művészek által fenntartott közösségi tér egy olyan városrészben, ahol nincs másik művészeti bázis.

Szendvicsbár. Fotó: Fuchs Máté

Példa:

Az **Inspirál Cirkuszközpont** 2016-ban talált otthonára a Kortárs Építészeti Központ Lakatlan projektjének keretében. A kifejezetten nagy belmagasságú teret kereső szervezet a KÉK közvetítésében talált rá kelenföldi épületére. Az Inspirál különlegessége, hogy a cirkuszon keresztül támogatja a gyerekekben és fiatalokban a koncentráció, bizalom és együttműködés képességeit. A hely közösségi alapon működik, fenntartását a Magyar Zsonglőr Egyesület közössége biztosítja önkéntes munkával. A központ az elmúlt években a szociális szirkusz egyik legfontosabb helyszínévé vált Európában és rengeteg gyerek és fiatal fejlődését segítette környékén és azon túl.

Inspirál Cirkuszközpont. Fotó: Polyák Levente

Átmeneti hasznosítás

Az átmeneti hasznosítás felhívja a figyelmet az üres ingatlanokban rejlő lehetőségekre és nem csak a helyiséget, hanem az utca képét is megújíthatja. Az átmeneti hasznosítás során a kulturális és szociális kezdeményezések vagy vállalkozások tesztelhetik ötleteiket és közelebbről megismerhetik egy helyiség üzemeltetésének előnyeit és kihívásait. Az átmeneti hasznosítás célja gyakran az, hogy előkészítse a terepet az adott terület vagy ingatlan hosszú távú hasznosítására. Ennek fontos feltétele az adott ingatlan vagy terület állagának javítása, felújítása.

A gyakorlatban, az üres helyiségek mellett elhaladva azt látjuk, hogy többségük felújításra szorul, és az esztétikai problémák mellett a műszaki állapotok sem megfelelőek. Felújítás nélkül tehát az átmeneti hasznosítás is nehezebb: olyan mértékű befektetést igényel az ideiglenes használatól, amely rövid idő alatt biztosan nem térül meg. Az önkormányzati ingatlanok esetében az adott városrész/kerület szabályozása is befolyásolja a lehetőségeket, például amennyiben kizárólag a bérleti díjból tudják jóváírni az értéknövelő felújítási költségeket, és ezt a jogviszonyt az ideiglenes használatra nem tudják megadni. Az ingatlanok használható műszaki és esztétikai állapota vonzóbbá teszi az üres helyiségeket akár a hosszú távú bérlők számára is, és a felújításba fektetett költségek 1-2 éven belül megtérülhetnek az önkormányzat számára. Ugyanis a sokszor évtizedekig üres ingatlanok költségei és hanyatló állapota folyamatos veszteséget termel a fenntartó számára, és a kiadás is egyre nehezebbé válik. Átmeneti és hosszútávú hasznosítás esetén is elengedhetetlen, hogy az ingatlanok műszaki állapotát felmérje a tulajdonos, és részletes tájékoztatást biztosítson az ingatlan állapotáról.

Példa:

A VII. kerületi ingatlanfenntartó (EVIN Nonprofit Zrt) a 2023-as Nyitva! Fesztivál keretén belül kiadásra kerülő üzletekben szükség esetén helyreállította a közműveket és tisztasági festést kaptak az első üzletterek. Az ideiglenes használat során három hét beköltözés, négy hét nyitvatartás és egy hét kiköltözési időszakot biztosítottak a sikeres pályázóknak. A fenntartó által elvégzett felújítás ellenére több műszaki problémával találkoztak a beköltözők, azonban már ez a befektetett munka is megtérült, a nyolc üzletből hatot határozatlan időre kibéreltek, amiben nagy szerepet játszott, hogy a helyiségek jobb műszaki és esztétikai állapotban voltak, mint a fesztivált megelőző időszakban.

Dohány utca 83-85. üzlet állapota a Nyitva! Fesztivál előtt. Fotó: Magasi Dalma

Az EVIN Nonprofit Zrt. takarítása és felújítása után. Fotó: Szabó Kristóf

Kiállítás megnyitó, KristofLab Fotó: Bazánth Ivola

Mechanizmusok és platformok az ingatlanokhoz való jobb hozzáférésért

Az ingatlanokhoz való hozzáférés sokszor problémákba ütközik: a legtöbb önkormányzat nem tekint prioritásként a földszinti és alagsori ingatlanok (közösségi) hasznosítására, így nem rendelkezik támogató várospolitikákkal illetve olyan mechanizmusokkal, amelyek megkönnyítenek vagy felgyorsítanák az önkormányzati ingatlanokhoz való civil hozzáférést. További gyakori probléma, hogy nehezen elérhetőek az ingatlanok adatai vagy nincs közvetlen kapcsolatfelvételi lehetőség a tulajdonossal. A bérlőnek tevékenységétől függően rengeteg információra van szüksége, ezeket legtöbb esetben különböző helyekről kell összegyűjtenie (helyi szabályozások, engedélyek, közműátírás, stb). A különböző célzott várospolitikák vagy közvetítő szervezetek könnyebben elérhetővé teszik a szükséges információkat, egyénre vagy városrészre szabott segítséget nyújtanak, így ösztönözve a folyamatot. Mindeközben arra is felhívják a figyelmet, hogy a bürokratikus rendszer miben nehezíti a bérlést, és hosszú távon segíthetik a folyamat egyszerűsítését.

Példa:

A Bartók-negyed kulturális ökoszisztémája egy hosszú, több évtizedes folyamat eredménye. A 2000-es évek közepén, a kreatív és kulturális városátalakítás koncepciójától inspirálva, Újbuda Önkormányzata programot dolgozott ki a Bartók Béla út menti közterületek felújítása állt, valamint egy olyan ingatlanstratégia, amely az önkormányzati helyiségek kulturális és kreatív szervezetek általi használatát támogatja: kulturális kezdeményezések, szervezetek kedvezményes bérleti díjakkal használhatnak leginkább földszinti, néha alagsori ingatlanokat. Bár a 2008-as gazdasági válság megszakította a tervezett átalakítási folyamatot, és számos bezárt üzletet hagyott maga mögött a Bartók-negyedben is, a stratégia eredményei néhány éven belül láthatóvá váltak: már a 2010-es évek elején számos új kávéház, étterem és művészeti galéria költözött a Bartók Béla útra és új kulturális negyed született Újbudán.

Példa:

Az [Eleven Blokk Művészeti Alapítvány](#) 2011 óta foglalkozik a XI. kerületben használaton kívüli önkormányzati ingatlanokkal: alagsori és földszinti helyiségeket újítanak fel és műteremként, műhelyként adnak bérebe jelképes összegért művészeknek. Az alapítvány közvetítő szerepet játszik az Újbudai Önkormányzat és a műtermet kereső művészek között, ezzel megkímélve az egyes alkotókat attól, hogy végig kelljen járniuk a bürokratikus utakat egy-egy önkormányzati helyiség kibérléséhez. Mindkét világ nyelvét beszélve, a szervezet ezzel felgyorsítja az önkormányzati bürokráciát és jobban tud válaszolni a művészek különleges igényeire. A 2022 óta 11_11 néven működő szervezet 9 helyiséget üzemeltet, összesen több, mint 1000 négyzetméteren.

Kiállítás megnyitó a 11_11 galériában. Fotó: Polyák Levente

Közösségi terek

Sok civil kezdeményezés számára a helyiségek bérleti díjának kifizetése a legfontosabb kiadás. A bérleti díj fokozatos bevezetése segíthet egy szervezetnek kipróbálni az erősegeit, és megtanulni egy fenntartható gazdasági modell kialakítását anélkül, hogy az első hónapok bérleti díjának kifizetése nehéz helyzetbe hozná őket.

A különböző közösségi helyszínekbe történő beruházás hatalmas terhet jelenthet a civil szervezetek és közösségi kezdeményezések költségvetésére. Ha azonban a beruházás lépésről lépésre, az igényekhez folyamatosan alkalmazkodva és a kipróbált funkciók alapján történik, akkor elkerülhető a túlberuházás és a felesleges felújítások.

A hosszú távú bérleti szerződések lehetővé teszik a helyiségeket bérlő szervezetek számára, hogy beruházzanak ingatlanjaikba, akár új épületeket is építhetnek. A magántulajdonosok ösztönzésére a közösségi kezdeményezések befogadására az önkormányzatok Európa-szerte számtalan különböző konstrukciót használnak, az adókedvezményektől kezdve, a közvetítésen keresztül a felújítási támogatásokig.

Példa:

A Jurányi Inkubátorház több tucat színházi csoportot, egyesületet és kreatív társulatot tömörít a Fővárosi Önkormányzat tulajdonában lévő egykori iskolaépületben. Az Inkubátorház 2012-ben nyílt meg, miután az Inkubátorházat működtető FÜGE egyesület felújította az épületet, és egy megfizethető színpadokból, próbatermekből, irodákból, galériákból és kávézóból álló színházi komplexummá alakította át. A Jurányi működését számos kedvezmény segíti: a szervezet a felújítás alatt nem kellett bérleti díjat fizetnie a tényleges működés megkezdéséig, azóta a teljes bérleti díj mintegy 30 százalékát fizeti. A hosszútávú (5+5+5+5) éves bérleti pedig szerződés lehetővé tette az épületbe való komolyabb befektetéseket is.

Workshop a Jurányi Inkubátorházban. Fotó: Polyák Levente

Közösségi terek

Példa:

A Pozsonyi Régi Vásárcsarnok védett épülete évekig üresen állt, miután az önkormányzat sikertelenül próbálta életben tartani a piacot. A csarnok később az Alianca Stará Trznica által javasolt átalakítási tervvel nyitotta meg újra a vásárcsarnokot, amelyben kávézók és éttermek, szombatonként élelmiszerpiac, más napokon kulturális és céges rendezvények kaptak helyet. A szervezet jelképes, évi egy eurós bérleti díjat fizet az épületért, de havonta 10.000 eurót kell befektetnie az épület felújításába. A befektetéseket egy önkormányzati bizottság ellenőrzi, a jóváhagyott felújítások a csarnokban zajló tevékenységek igényei szerint meghatározott ritmusban történnek.

Esemény a Régi Vásárcsarnokban. Fotó: Polyák Levente

Közös szervezeti és gazdasági formák

Ernyőszervezetek és közös döntéshozatal

Egy környék ökoszisztémájában fontos a különböző szereplőket összefogó ernyőszervezetek jelenléte. Ezek a szervezetek formálisan összekapcsolják az egyes kezdeményezéseket, koordinálják a kapacitások és erőforrások megosztását és közös döntéshozatali mechanizmusokat hoznak létre. Előfordul, hogy az egyes szervezetek vagy kezdeményezések számára magas küszöböt jelent a közönséghez, a piachoz vagy bizonyos szolgáltatásokhoz való hozzáférés.

A különböző kezdeményezéseket egyesíteni képes szervezetek kritikus tömeget hozhatnak létre, és így csökkenthetik a hozzáférési küszöböt a tagszervezetek számára. A hasonlóan gondolkodó vagy egymást kiegészítő szervezetek csoportosítása egy épületben, egy helyszínen vagy egy támogatási programban pedig segíthet a közöttük lévő szinergiák kialakításában.

A közösségi alapítványok olyan közhasznú szervezetek, amelyek egy földrajzilag meghatározott közösség, például egy régió vagy egy városrész társadalmi fejlődését tűzték ki célul, mozgósítva a helyi kezdeményezések létrehozását segítő erőforrásokat. Egy olyan területen, ahol az állami források korlátozottak, de az aktív jótékonyági szervezetek, civil szervezetek és magánvállalkozások nagy számban vannak jelen, a közösségi alapítványok olyan szereplőként működhetnek, amely forrásokat gyűjt, összekapcsolja a kezdeményezéseket és együttműködést indít el egy területen belül. A közösségi alapítványok adományozókkal, helyi szervezetekkel és a közösséggel partnerségben dolgoznak a közösségi igények kielégítésén. Beavatkozási területük jellemzően az oktatás, a szociális szolgáltatások, illetve a szegénység és a munkanélküliség enyhítése az adományozók által nyújtott pénzeszközökből. A közösségi alapítványok gyakran működtetnek támogatási- és ösztöndíjprogramokat, és technikai segítséget és képzést nyújtanak a kisebb, helyi civil szervezetek számára.

A Val di Noto Közösségi Alapítvány üzlete Siracusában. Fotó: Polyák Levente

Példa:

A Grup ECOS (Oktatási, Együttműködési és Fejlesztési Szövetkezet) egy barcelonai szövetkezeti hálózat, amely a szociális és szolidáris gazdaság területén működő különböző vállalatokból áll. A hálózat célja, hogy támogassa az egyes szövetkezetek növekedését és elősegítse a szövetkezetek közötti projekteket Barcelonában. Az ECOS 2011-ben jött létre azzal a céllal, hogy kollektív befektetések révén kölcsönös támogatást nyújtson a szövetkezeteknek, és olyan közös szolgáltatásokat kínáljon, amelyek a társadalmi és környezeti felelősségvállalás elveit követik.

Az ECOS közösségi irodájának bejárata. Fotó: Polyák Levente

Közös pénzügyi alap létrehozása

A különféle szolidaritási alapok segítenek abban, hogy egy környék vagy egy szektor szereplői egymást segítsék előre nem látható válság vagy rendszerszintű problémák esetén. Ez a mechanizmus lehetővé teszi, hogy a különböző kezdeményezések bevételeit több szervezet közösen, együttes döntéshozatal alapján kezelje és több perspektívából azonosítsák egy környék vagy szektor prioritásait. A szolidaritási alapok segítenek abban is, hogy egy helyi hálózat tagjai együtt tudjanak átvészelni pénzügyi vagy egyéb nehézségeket.

Példa:

2022-ben két újbudai szervezet, a KÉK és a VALYO együtt kampányoltak az adó 1%-áért. A közös kampány lehetővé tette, hogy a két szervezet túllépjen saját egyéni projektjein és egy tágabb perspektívában vizsgálja meg a város szükségleteit. A közös adománygyűjtő kampány eredményeképpen jött létre 2022 júniusában a Budapest Placemaking Day, amely a két szervezet programjait, tudását és céljait egyesítette.

Budapest Placemaking Day 2022-ben. Fotó: Polyák Levente

Közösségi finanszírozás

Közösségi finanszírozási (crowdfunding) kampányt jellemzően kisvállalkozások, non-profit szervezetek és társadalmi vállalkozások indítanak, amellyel készülő projektjeikhez és programjaikhoz kérnek támogatást. A finanszírozók nem feltétlenül csak adományt adnak, gyakran a projekt gazdája ajándékot vagy előzetes hozzáférést biztosít a létrehozott termékhez. Ez a módszer az anyagi támogatás mellett követői/felhasználói bázist is épít, laza szövetű, informális - és többnyire online - közösséget alkot egy-egy támogatott ügy köré. A kampányok létrehozására több magyar honlap is létrejött, amik biztosítják a technikai hátteret és a láthatóságot a projektgazdáknak. A közösségi finanszírozás azonban nem csak a konkrét projektekre történő adománygyűjtés lehet, hanem egy alternatív közösségépítési módszer a helyi szereplők becsatornázására. A korábban említett erőforrás megosztás mellett rövid távú elköteleződésre bevonhatóak a helyi vállalkozások, személyes viszonyt és kölcsönös támogatást kialakítva ezzel. Az online gyűjtéssel szemben itt élő kapcsolat jön létre, a programszervező nem válik betolakodó, közvetlen kapcsolatot teremt, és a pénzbeli adomány helyett sokan szívesebben adnak saját termékeikből vagy szolgáltatásaikból.

Példa:

A Kortárs Építészeti Központ **PLAY/ACT** programjai során a Kelenföldi Városközpontba szervezett majális előtt szólították meg a helyi vállalkozókat az eseményt szervező egyetemi hallgatók. A program része volt egy fotókiállítás, amire a pályázóknak kértek felajánlásokat. A helyi üzletek voucherekkel biztosítottak kisebb értékű ingyenes termékekre, illetve a szervezőkkel egyeztetve május 1-jén többet kínáltak, hiszen a Kelenföldi majális programra érkező érdeklődők miatt nagyobb forgalomra számíhattak. Pénzügyi felajánlás nélkül is létrejött egy win-win helyzet: a szervezők ajándékot biztosítottak a fotópályázat résztvevőinek, az üzletek nagyobb bevételre tehetek szert, illetve ezzel a gesztussal megismertették magukat egy új vásárlói körrel is.

Majális és „Van egy hely...” fotókiállítás Kelenföld Városközpontban Fotó: Sivák Zsófia

Példa:

Cinema in piazza egy szabadtéri filmfesztivál Rómában, amely minden nyáron három helyszínen kerül megrendezésre. A fesztivál pénzügyi modellje részben a helyi kereskedők hozzájárulásán alapul, akik különböző összegekkel járulnak hozzá az esemény költségeihez és ezzel reklám-lehetőséghez jutnak a fesztiválon. A hozzájárulás alapja az a felismerés, hogy a fesztiválra érkezők tömege jelentős forgalomnövekedést jelent a helyi boltok, szolgáltatók számára.

Cinema in piazza, Róma, 2015. Fotó: Polyák Levente

Együttműködésre alapuló pályázatok

Európa egyre több városa vezet be kollaboratív pályázati rendszereket, amelyben a különböző kulturális és civil szervezetek vagy társadalmi vállalkozások nem elsősorban egymással versenyeznek, hanem egymással együttműködésben tudnak projekteket létrehozni. Ahelyett, hogy a pályázókat egymással szembeállítaná, a kollaboratív pályázati rendszerek a partnerségek keretében történő pályázatokat támogatják, különösen a nagyobb múltú szervezetek és az informálisabb, alulról jövő kezdeményezések közötti együttműködést, arra ösztönözve a szerveze-

teket, hogy megtalálják az érdekeik kölcsönös átfedéseit. Az együttműködésre alapuló pályázati rendszereknek számos előnye van: A dialógus létrejötte segíti a finanszírozókat abban, hogy jobban megértsék az összes érdekelt fél, köztük a civil szervezetek, a lakosok és a helyi közösségek véleményét is.

A sikeres, együttműködésen alapuló pályázati forma azt eredményezi, hogy a pályázók, illetve az új szolgáltatásokat igénybe vevők (helyi lakók és közösségek) dialógusa nyomán olyan integrált szolgáltatások jöjjenek létre, amelyek megfelelnek az egyéni és csoportos igényeknek. A finanszírozóknak jobb rálátásuk lesz a különböző pályázók és szolgáltatók teljesítményére, és több lehetőségük nyílik a lakosokat és közösségeket támogató szolgáltatások finomítására. A pályázók és szolgáltatók számára az együttműködésen alapuló megbízások lehetőséget jelent arra, hogy konstruktív dialógust nyissanak az újonnan létrehozott szolgáltatásokról, és világosabbá váljon, hogy mit várnak el a finanszírozók és az új szolgáltatások célcsoportjai - különösen ott, ahol egy adott területen egymással versengő prioritásokról van szó.

Példa:

Brightonban a civil szervezetek finanszírozáshoz való hozzáféréseinek alapvető feltétele, hogy minden pályázatnak partnerségi pályázatnak kell lennie, vagyis két vagy több szervezet együttműködésének. Ez megköveteli, hogy az ágazaton belüli szervezetek képesek legyenek azonosítani egy vagy több olyan szervezetet, ahol a projektjavaslat kidolgozása szempontjából kölcsönös átfedés van a célcsoport érdekei között. Ilyen együttműködés létrejöhet például egy időseket segítő jótékonyági szervezet és egy sportszervezet között, mozgósítva a sporttevékenységek lehetőségeit az idősgondozás kontextusában. A különböző szektorokból érkező civil szervezetek közötti együttműködésben erősebb, innovatívabb és kreatívabb projektek jöhetnek létre, mint egy szektoron belül.

Bristol Estate Community Room Kelet-Brightonban. Fotó: Polyák Levente

Példa:

A Lisszaboni Önkormányzat BIP/ZIP stratégiája hátrányos helyzetű városrészeket támogat irányított befektetésekkel. A program célja egyrészt a helyi igények és problémák jobb megértése, másrészt új partnerségek és hálózatok létrehozása, amelyek ezeket a problémákat enyhíteni tudják és befogadóbb városrészeket tudnak létrehozni. A pályázati program kisebb projektek, helyi kezdeményezések és nonprofit szervezetek hálózatainak finanszírozását biztosítja. A pályázó szervezetek elemzik a helyi problémát, kialakítják a partnerséget, meghatározzák a célkitűzéseket, a tevékenységeket, a keretet, az időbeosztást és a célokat. A helyben megválasztott kerületi tanácson keresztül pályáznak a programunkra, ahol egy zsűri választja ki a legjobbakat. Minimum két szervezetnek kell együtt pályáznia, a partnerségek legfeljebb 50.000 eurós költségvetésre pályázhatnak: a pénzt egy év alatt kell elkölteniük, de hosszú távon (egy vagy két évig) fenntarthatónak kell lenniük.

Renovar a Mouraria, BIP/ZIP által támogatott közösségi tér Lisszabonban.
Fotó: Polyák Levente

Impresszum

Kiadó: KÉK – Kortárs Építészeti Központ

Szerzők: Magasi Dalma, Polyák Levente, Kovács Krisztina

Layout, grafika: Kovács Krisztina

Partner: Eutropian Research & Action

Források:

Polyák Levente, Bod Sophie és Bródy Luca Sára (szerk.)
The Power of Civic Ecosystems: How community spaces and their networks make our cities more cooperative, fair and resilient. Vienna: Cooperative City Books, 2021

Daniela Patti és Polyák Levente (szerk.) Funding the Cooperative City: Community finance and the economy of civic spaces. Vienna: Cooperative City Books, 2017

Oravecz Júlia, Polyák Levente és Schanz Judit (szerk.)
Adaptív Város: Az üres ingatlanok problémái és lehetőségei. Budapest: Kortárs Építészeti Központ, 2014

Köszönet: Bozsik Barbara, Köves Bálint, CUP4Creativity, Központ Kft.

A kiadványt a [Nemzeti Kulturális Alap](#) támogatta.

